

i takvim okolnostima Viriusov rad je neobično zaokružena cjelina, što nam i ova studija dokazuje. Autor analizira morfološke karakteristike Viriusova slikarstva od početničkih radova preko zrelih ostvarenja do izrazitih remek-djela. Pritom se ne upušta u polemiku s prethodnim tumačima Viriusova djela, ali na konkretnim primjerima dokazuje njegovu autohtonost i neospornu slikarsku veličinu. Komparativnom analizom Špoljar dovodi u pitanje navodno antislikarske elemente – o kojima se pisalo – te upozorava, primjerice, na začuđujuću suverenost poteza i namaza. Tezu Grge Gamulina da Virius »nije dospio razviti svoj način do nekog individualnog stila iznad realizma, odnosno pojma 'seoskog realizma'«, pisac monografije implicitno osporava tvrdnjom o neponovljivosti slikareva izraza.

Treću dionicu ove studije, na svoj način najosjetljiviju, čini tumačenje Viriusova djela unutar šireg pojma naive, u kontekstu diskutabilnog pojma hlebinske škole, odnosno podravskoga kruga (Generalić i Mraz), kojemu je i naš slikar parcijalno i na svoj način pripadao. Spominju se i utjecaji slikarâ iz Hlebina na slikara iz Đelekovca, ali ih Viriusov suputnik i slikarski kolega Vilim Svečnjak u svojem osvrtu odlučno negira. Uza spomenutu dvojicu, Generalića i Mraza, Virius svakako tvori prvu generaciju naše naive, a njegovo djelo predstavlja, iako s nekoliko godina kašnjenja prema prethodnima, snažno morfološko žarište i model na koji će se s vremenom također mnogi ugledati. Nakraju, kažimo nešto i o grafičkom izgledu knjige, svjesni činjenice da korifeji naše likovnosti zaslužuju što obimniju, a ponajprije slikovno što dokumentarniju prezentaciju. U ovom će slučaju mnogi biti iznenađeni skromnošću monografije, veličine obimnijega kataloga. No često želje i mogućnosti nisu usklađeni. Poželjna bi bila uvećanja nekih bitnih kadrova najuspjelijih kompozicija, a korisne i veće kolor reprodukcije, da i ne govorimo o nekim crno-bijelim »markicama« u kataloškom dijelu, koje su doista samo simbolične, a pritom i ponešto nepregledno složene.

Međutim, iako formatom malena, monografija nas potpuno informira, pa tekstualnim dijelom izvršava svoju bitnu zadaću. Napokon, tješi nas da oskudica i skromnost nisu baš i neprimjerni. Čovjek poput Viriusa, kojega je cijeli život obilježen odricanjem i neimaštinom, možda bi teško podnio raskoš prezentacije, iako ga nesumnjivo krasi bogatstvo i punina ostvarenoga djela.

Primljeno: 28. 12. 1989.

SUMMARY

Marijan Špoljar: Mirko Virius

Željka Zdelar

The centenary of the naive painter Mirko Virius' birth was commemorated by uncovering a memorial tablet in his birthplace Đelekovec, an exhibition in Zagreb, a conference on his life and work, and by a monograph written by art historian Marijan Špoljar. This valuable study presents the social and cultural environment of the artist, a systematic analysis of his drawings, watercolours, oils and temperas – i. e. over a hundred pictures created during only four years. There is also an analysis of the morphological characteristics of Virius's paintings and an interpretation of his work within a wider scope of naive art.

IZ HEMEROTEKE MUZEJSKOGA DOKUMENTACIONOG CENTRA

Iz anotiranih bibliografskih jedinica za 1989. godinu, a na osnovi ICOM-ove klasifikacije, izrađen je ovaj pregled novih muzeja i galerija (5.1.)

5.1.

Mario Porobija. Svome umjetniku. Vjesnik, Zagreb, 1989. (26. 05), str. 9, ilustr.

M. Porobija. I otkup umjetnina. Vjesnik, Zagreb, 1989. (28. 10), str. 8.

Akcije koje se u Varaždinu poduzimaju za uređenje Palače Patačić u Galeriju Miljenka Stanića teku po planu, a uz Galeriju će se u povijesnoj jezgri grada Miljenku Staniću postaviti spomenik i jedan od trgova dobit će njegovo ime.

5.1.

Drago Medved. Prenova Narodne galerije. Delo, Ljubljana, 1989. (21. 09), str. 10

Dodjeljivanjem prostorija bivšega Kluba delegata Narodnoj galeriji u Ljubljani pristupilo se izradi idejnog rješenja, a za sljedeću godinu se predviđa početak prve od tri faze obnove Narodne galerije.

5.1.

Katja Roš. Znameniti Idrijski rudnik bodo spremeni v muzej. Delo, Ljubljana, 1989. (29. 9), str. 10.

U povodu petstogodišnjice idrijskog rudnika srebra započele su mnoge akcije za uređenje i obnovu grada, te bi jubilarnu 1990. godinu idrijski grad trebao dočekati obnovljen i s brojnim novim muzejskim zbirkama.

5.1.

Stojan Todorović. Muzej velike tradicije i obaveza. Politika, Beograd, 1989. (22. 09), str. 16.

U povodu 24. Mokranjčevih dana, u Negotinu je otvoren obnovljen Muzej Krajine.

5.1.

Karmen Gumbas. Novi sjaj Starog grada. Vjesnik, Zagreb, 1989. (30. 09), str. 1, ilustr.

Z. Mehun. Baština očuvana za budućnost. Večernji list, Zagreb, 1989. (30. 09), str. 5, ilustr. Nakon šest godina restauratorskih radova u Varaždinu je obnovljen i otvoren Stari grad u kojem je smješten Gradski muzej.

5.1.

H. Muharemagić. Otvoren legat Haima Pinte. Politika, Beograd, 1989. (05. 10), str. 10.

U Galeriji jugoslavenskog portreta u Tuzli otvorena je izložba i legat Džems Haim Pinto, koji će djelovati kao poseban institut pri Galeriji.

5.1.

J. M. Uspomena na junake. Slobodna Dalmacija, Split, 1989. (24. 10), str. 9, ilustr.

U bivšem fašističkom koncentracionom logoru na Molatu otvara se Spomen-područje žrtvama fašističkog terora i Memorijalna zbirka o stradanjima logoraša.

5.1.

Drago Medved. Razstava v Muzeju revolucije o povojnem razvoju mesta. Delo, Ljubljana, 1989. (28. 12), str. 6.

U Muzeju revolucije u Celju u novouređenim prostorima uspostavljen je novi postav s prikazom razvoja Celja od 1945. do 1989. god.

5.1.

N. M. Neobičan početak. Večernji list, Zagreb, 1989. (24. 12), str. 18, ilustr.

r. v. Novi prostor Galerije »Mala«. Vjesnik, Zagreb, 1989. (23. 12), str. 8, ilustr.

Na zagrebačkom Trgu Republike otvoren je novi galerijski prostor.

5.1.

B. Pl. Nova riznica. Večernji list, Zagreb, 1989. (03. 09), str. 29.

U Starom Gradu na Hvaru otvorena je dominikanska riznica sa zbirkama numizmatike, arheologije, slika, rukopisa, misnog ruha. . .

5.1.

J. Č. S. Zbirka antičke Narone. Slobodna Dalmacija, Split, 1989. (17. 11), str. 18, ilustr.

U selu Vid kraj Metkovića otvorena je novopostavljena zbirka antičke Narone.